

Томашів Володимир Ярославович
Приймич Андрій Павлович

Невидимі війни чорного піару в глобальному політичному контексті

УДК 316.77:32
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-2.27>

Томашів Володимир Ярославович
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології
та філософії імені Сергія Коновала
Західноукраїнського
національного університету
вул. Львівська, 10, Тернопіль, Україна
ORCID: 0009-0002-0527-2510

Приймич Андрій Павлович
аспірант кафедри політології
та філософії імені Сергія Коновала
Західноукраїнського
національного університету
вул. Львівська, 10, Тернопіль, Україна
ORCID: 0009-0009-7566-1608

У статті досліджуються невидимі війни чорного піару в глобальному політичному контексті, які стали серйозною загрозою для стабільності демократичних процесів у сучасному світі. Чорний піар, як інструмент маніпуляції громадською думкою, активно використовується для дискредитації політичних опонентів, створення негативних образів та поширення фальшивих новин, що впливають на громадське сприйняття важливих політичних подій. У сучасну епоху, коли інформація поширюється миттєво через цифрові платформи та соціальні мережі, чорний піар набув нових форм, що дозволяють маніпулювати емоціями та настроями великих мас людей, змінюючи хід виборчих кампаній та навіть міжнародних відносин. У глобалізованому світі, де міжнародні події мають прямий вплив на політичну ситуацію в окремих країнах, чорний піар стає потужним інструментом не тільки для маніпуляцій на національному рівні, але й для впливу на глобальні процеси. Політичні лідери, держави та організації використовують ці тактики для досягнення своїх стратегічних цілей, в тому числі для створення розколів у суспільстві, підризу стабільності та зміни громадської думки на міжнародній арені. Особливу загрозу становить використання соціальних медіа, де фальшиві новини і маніпуляції поширюються надзвичайно швидко і можуть мати значний вплив на настрої виборців. Ці методи маніпуляції часто залишаються непомітними для більшості населення, оскільки використовуються через непрямі канали, такі як фальшиві акаунти, анонімні платформи і так звані боти. Вони діють в тіні, маніпулюючи інформацією та створюючи ілюзію підтримки певних політичних ідей або осіб. Наслідки таких маніпуляцій можуть бути важкими для демократичних процесів, оскільки вони підривають довіру до урядів, знижують рівень політичної участі громадян і руйнують соціальну згуртованість. Враховуючи ці загрози, боротьба з чорним піаром потребує не лише національних зусиль, а й міжнародної співпраці. Створення ефективних механізмів для виявлення фальшивих новин і маніпуляцій, розвиток медіаграмотності серед населення та посилення відповідальності соціальних платформ є необхідними кроками на шляху до боротьби з інформаційними атаками.

Ключові слова: чорний піар, невидимі війни, глобальність, політичний контекст, політичні технології, фальшиві новини, медіаграмотність.

Вступ. Невидимі війни чорного піару є важливою складовою сучасної глобальної політики, де інформаційний вплив став однією з найбільш потужних і водночас невидимих форм боротьби. З розповсюдженням цифрових технологій та соціальних мереж чорний піар набув нових форм, стаючи інструментом, здатним впливати не лише на політичні процеси в окремих країнах, а й на міжнародні відносини в цілому. Від політичних кампаній до міжнародних конфліктів, чорний піар активно використовують як держави, так і інші політичні актори для досягнення власних цілей, таких як маніпулювання громадською думкою, зниження довіри до політичних опонентів чи створення негативного іміджу у міжнародній арені [12]. Це вимагає глибокого розуміння механізмів, що стоять за чорним піаром, його стратегій і впливу на політичні процеси. Вивчення цих аспектів стає необхідним для того, щоб зрозуміти, як маніпуляції інформацією можуть змінювати напрямок глобальних політичних подій і яка роль їх у формуванні сучасного світопорядку.

Мета та завдання. Метою дослідження є комплексне вивчення механізмів і стратегій чорного піару в глобальному політичному контексті, ана-

ліз його впливу на формування міжнародних відносин, політичних стратегій держав та зміну громадської думки на глобальному рівні. Завданнями дослідження є: 1) визначення основних стратегій і тактик чорного піару, що використовуються в міжнародній політиці, 2) аналіз методів і каналів поширення інформаційних маніпуляцій, 3) дослідження впливу чорного піару на міжнародні політичні конфлікти, внутрішньополітичну стабільність держав і репутацію лідерів, 4) вивчення ефективності міжнародних та національних механізмів протидії чорному піару та інформаційним маніпуляціям.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі будуть використані кілька методів дослідження. Перш за все, це контент-аналіз, який дозволяє вивчити вміст медіа-ресурсів, новинних платформ і соціальних мереж для виявлення характерних рис і тенденцій чорного піару в різних країнах. Дискурс-аналіз стане важливим інструментом для вивчення мови та повідомлень, що супроводжують політичні кампанії або міжнародні конфлікти, допомагаючи визначити, як конкретні наративи створюються та розповсюджуються. Крім того, для дослідження практик чорного піару буде застосовано порівняльне дослідження

різних міжнародних випадків, що дозволить виявити спільні та відмінні риси його застосування в різних політичних системах і культурах. Для аналізу ефективності протидії чорному піару буде проведено дослідження існуючих механізмів регулювання та зворотного зв'язку на рівні міжнародних організацій і держав.

Результати. Визначення основних стратегій і тактик чорного піару, що використовуються в міжнародній політиці, є важливим етапом у розумінні того, як маніпуляції інформацією можуть впливати на глобальні політичні процеси. Чорний піар у міжнародному контексті має різноманітні стратегії, серед яких можна виділити кілька основних. По-перше, дезінформація та маніпулювання фактами є одними з найбільш поширених методів чорного піару. Цей підхід полягає в навмисному поширенні неправдивої або перекошеної інформації з метою створення негативного іміджу політичного опонента чи держави. Одним з найбільш яскравих прикладів такого підходу є кампанії, спрямовані на дискредитацію політичних лідерів за допомогою фальшивих новин або маніпуляцій з даними [2]. Наприклад, в 2016 році під час президентських виборів у США були зафіксовані численні спроби поширення дезінформації через соціальні мережі, що мали на меті маніпулювати виборцями, зокрема щодо кандидатів на пост президента [14, с. 317–318].

По-друге, використання персональних атак і образів є популярною тактикою чорного піару. Вона полягає в тому, щоб атакувати репутацію політичних опонентів, розповсюджуючи чутки або неправдиві факти про їхнє особисте життя. Це може включати будь-що від пліток до повністю сфальсифікованих історій, що ставлять під сумнів моральність або чесність політичного лідера [5, с. 111]. Прикладом такого підходу можна вважати атаки на політичного лідера, президента Франції Еммануеля Макрона, де в 2017 році поширювалися фальшиві новини про його стосунки з певними особами, що мало на меті підривати його репутацію перед виборами.

Третім важливим методом є стратегія, орієнтована на використання емоцій громадськості для маніпуляції їхньою думкою. Такий чорний піар «гратиме на емоціях», використовуючи страхи, ненависть чи обурення людей. Наприклад, під час політичних криз або міжнародних конфліктів часто застосовують тактику залякування через медіа, що сприяє формуванню враження про потенційну загрозу. Поширення таких повідомлень у соціальних мережах стало особливо поширеним під час так званої «холодної війни» в Україні після 2014 року, коли інформаційні кампанії орієнтувалися на створення негативних емоцій щодо політичних лідерів і організацій, що стояли за певними політичними силами [1].

Четверта тактика чорного піару – це використання фальшивих інтерв'ю або підроблених документів. Це метод, коли створюються або фальсифікуються записані інтерв'ю, документи або інші матеріали, які мають на меті вивести певну політичну постать чи державу на публічне осудження. Як приклад можна навести події 2016 року, коли у ряді європейських країн було зафіксовано поширення фальшивих листів або переписок між політичними лідерами, що мали дискредитувати їх або виявити компрометуючі факти [3, с. 215].

Також, не менш поширеною є тактика організації кризових ситуацій або маніпулювання існуючими кризами для дискредитації політичного опонента чи урядів. Це може включати створення або підтримку штучних скандалів або навіть спекуляцій щодо політичних лідерів. Приміром, в контексті сирійського конфлікту використовувалися інформаційні атаки на ООН та інші міжнародні організації, створюючи ілюзію їхньої неефективності або упередженості в наданні гуманітарної допомоги, що мало на меті підрвати їхню репутацію.

Останньою тактикою є атаки на інститути міжнародної репутації, коли чорний піар спрямований на пошкодження іміджу держав чи міжнародних організацій. Така тактика часто застосовується для того, щоб знизити вплив міжнародних організацій або домовленостей на глобальному рівні. Приміром, у період напруженості між США та Китаєм в контексті торгової війни, часто використовувалися маніпуляції та дезінформація, спрямовані на дискредитацію міжнародних торгових угод і санкцій, зокрема через соціальні мережі та медіа, що впливало на світовий економічний порядок [11, с. 115].

Усі ці стратегії і тактики чорного піару мають на меті змінити громадську думку, підривши довіру до певних політичних сил, держав чи міжнародних інституцій. Вони можуть мати серйозний вплив на політичну ситуацію в країні або на міжнародній арені, зокрема у випадках, коли неправдива чи спотворена інформація використовується для досягнення стратегічних політичних цілей.

Однією з ключових особливостей чорного піару є способи поширення інформаційних маніпуляцій, оскільки саме через канали комунікації відбувається вплив на громадську думку. З розвитком цифрових технологій і соціальних мереж з'явилися нові способи поширення маніпуляцій, що значно ускладнило їх виявлення. Традиційно основними каналами для маніпуляцій були ЗМІ, зокрема телебачення, радіо та друковані видання. Проте з появою інтернету і соціальних мереж таких, як Facebook, Twitter, Instagram і TikTok, стали доступні нові можливості для оперативного поширення інформації та маніпуляцій у глобальному масштабі. Соціальні мережі стали одним із головних інструментів для маніпуляцій, адже через них

можна миттєво донести до мільйонів людей повідомлення, які спотворюють факти або створюють фальшиві наративи [4, с. 210].

Одним із найбільш яскравих прикладів є кампанії дезінформації, що супроводжували пандемію COVID-19, коли через соціальні мережі поширювалися неправдиві відомості про вакцини, їхню безпеку та ефективність. Зокрема, фальшиві новини щодо вакцини AstraZeneca, що нібито викликає тромби, сприяли зниженню рівня довіри до вакцинації в ряді країн, таких як Франція та Німеччина, де уряди були змушені активніше реагувати на ці маніпуляції. Окрім того, соціальні мережі активно використовуються для створення фальшивих акаунтів і бот-мереж, які постійно поширюють дезінформацію. У 2020 році, під час президентських виборів у США, було зафіксовано численні спроби маніпуляцій через фальшиві новини, що дискредитували одного з кандидатів. Такі маніпуляції включали і дезінформацію про фальсифікацію виборів та використання ботів для поляризації виборчого процесу [13, с. 105].

Зазначимо також важливість використання інтернет-форумів, блогів і різних онлайн-платформ для поширення чорного піару. На таких ресурсах часто публікуються спотворені або сфабриковані статті, які мимоволі впливають на громадську думку. Зокрема, під час конфлікту в Сирії використовувалися форуми і соцмережі для маніпулювання фактами щодо гуманітарної ситуації, що допомагало певним політичним силам відволікати увагу від реальних проблем і знижувати довіру до міжнародних організацій.

Окрім традиційних каналів, особливу роль відіграють також медіа, які контролюються певними політичними групами чи державами. Наприклад, державна російська пропаганда активно використовує канали RT і Sputnik для поширення інформації, яка має на меті підірвати міжнародну репутацію Заходу та дискредитувати політичних опонентів кремля. Враховуючи обсяги цієї інформації, важко відрізнити правду від маніпуляцій, що ускладнює міжнародний інформаційний простір [7].

Крім того, на сучасному етапі важливу роль у поширенні маніпуляцій відіграють алгоритми пошукових систем і відеоплатформ, таких як Google і YouTube. Алгоритми цих платформ дозволяють спрямовувати певний контент до конкретних груп людей, що робить маніпуляції ще більш ефективними. У цьому контексті все частіше використовуються мікроцільові рекламні кампанії, коли політичні або соціальні меседжі орієнтовані на конкретні категорії користувачів, підсилюючи їхні емоційні реакції на теми, що маніпулюють їхньою думкою.

Вплив чорного піару на міжнародні політичні конфлікти, внутрішньополітичну стабільність і репутацію лідерів є важливим аспектом глобальної політики, адже маніпуляції можуть кардинально

змінювати хід подій або навіть спричиняти нові кризи. Одним із найбільш очевидних прикладів є роль чорного піару в контексті російської агресії в Україні. У 2014 році, а згодом і в 2022 році, росія активно використовувала інформаційні кампанії для зміщення акцентів в міжнародному сприйнятті конфлікту. Через медіа і соціальні мережі були поширені фальшиві наративи про те, що на Донбасі нібито відбувається «громадянська війна», а не зовнішня агресія, а також інші маніпуляції, що дискредитували українську владу та її міжнародних партнерів. Уже після початку повномасштабного вторгнення в 2022 році пропагандистські кампанії знову намагалися зменшити міжнародну підтримку України, поширюючи фальшиві новини, що стосувалися нібито обстрілів мирних жителів українськими військовими чи інші неправдиві інформаційні атаки на лідерів України. Це мало на меті не лише підірвати моральний дух населення, а й послабити міжнародну підтримку України з боку західних країн [8].

Що стосується внутрішньополітичної стабільності, чорний піар здатен значно посилювати соціальну напруженість і підірвати довіру до влади. Наприклад, у Білорусі після виборів 2020 року, які були широко визнані фальсифікованими, внутрішня опозиція піддавалася численним атакам через медіа, зокрема через інтернет-платформи і прокремлівські канали, що розповсюджували дезінформацію про протестувальників, звинувачуючи їх у радикалізмі та шпигунстві. Це дозволило Лукашенку залишатися при владі, а протестам зазнати великої політичної і репутаційної поразки. Що стосується впливу чорного піару на міжнародну репутацію лідерів, тут на прикладі президента США Дональда Трампа у 2016 році можна побачити, як маніпуляції і інформаційні атаки, зокрема через соціальні мережі, використовувалися для формування негативного іміджу його опонентів. У ході виборчої кампанії активно поширювалися маніпуляції і фальшиві новини, які спотворювали репутацію Гіллари Клінтон, зокрема через поширення інформації про її «корупційні зв'язки» та інші компрометуючі факти. Цей приклад показує, як чорний піар може не тільки змінювати громадську думку, а й впливати на політичний процес [9].

Наслідки використання чорного піару на міжнародній арені мають далекосяжний вплив, який може не лише змінювати сприйняття держав та їх лідерів, а й підірвати стабільність цілих регіонів. Міжнародна політика все більше залежить від інформаційної боротьби, де маніпуляції інформацією, фальшиві новини та кампанії з дезінформації можуть визначати результат міжнародних переговорів, впливати на політичні альянси та зміщувати громадську думку в ту чи іншу сторону. Наприклад, через маніпуляції в соціальних мережах були зірвані переговори між державами, що ведуть до нових кризових ситуацій, таких як напруження

в Україні чи Близькому Сході, де дезінформація відіграла ключову роль у формуванні глобального ставлення до конфліктів. Ці маніпуляції можуть призвести до дипломатичних розбіжностей, погіршення відносин між країнами та навіть до міжнародних санкцій, як це спостерігається у випадку осії після її дій в Україні [6].

Протидія таким маніпуляціям потребує комплексних підходів, зокрема посилення міжнародного співробітництва у сфері кібербезпеки та створення спеціальних інструментів для виявлення і протидії дезінформації. Одним із важливих кроків є підвищення медіа-грамотності серед населення, щоб люди могли краще відрізнити правдиву інформацію від маніпуляцій. Крім того, важливо створювати правові рамки, які б дозволяли швидко реагувати на інформаційні атаки та притягувати до відповідальності тих, хто займається розповсюдженням фальшивих новин і дезінформації [10, с. 407].

Висновки. Чорний піар у глобальному політичному контексті є потужним інструментом, який може змінювати політичні процеси, впливати на міжнародні відносини та дестабілізувати внутрішні ситуації в окремих країнах. Сучасні технології, зокрема соціальні мережі та цифрові платформи, значно ускладнили виявлення та боротьбу з такими маніпуляціями, дозволяючи зловмисникам швидко поширювати фальшиву інформацію серед мільйонів людей. Метою чорного піару є не лише підірвати довіру до політичних лідерів, а й вплив на міжнародні рішення та зміна глобальних політичних стратегій. Різноманітні методи, такі як дезінформація, персональні атаки, емоційні маніпуляції, фальшиві інтерв'ю та кризові ситуації, використовуються для формування негативного іміджу опонентів і держав. Ці стратегії мають різні варіанти в залежності від конкретної ситуації, але результат майже завжди однаковий — підірвати довіру до політичних інститутів і осіб, що призводить до соціальних і політичних змін. Вплив чорного піару на міжнародні конфлікти і внутрішню стабільність країн стає все більш очевидним. Зокрема, міжнародні політичні конфлікти часто супроводжуються інформаційними атаками, які мають на меті змінити сприйняття суспільства і міжнародної спільноти. Чорний піар також використовує соціальні мережі та медіа для поширення дезінформації та маніпулювання громадською думкою, що може призвести до ескалації конфліктів або навіть до міжнародних санкцій. Протидія чорному піару вимагає від країн та міжнародних організацій чіткої стратегії, яка включає розвиток кібербезпеки, підвищення медіа-грамотності серед населення та створення міжнародних механізмів реагування на дезінформацію. Водночас важливо здійснювати моніторинг інформаційних каналів і розробляти правові та етичні норми для боротьби з маніпуляціями, що можуть змінювати хід політичних подій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Галькевич О., Федорів І. Хроніки чорного піару в Україні. URL: <https://www.chesno.org/post/4843/>
2. Маньковська В. Чорний піар. Як він працює? URL: <https://tj.org.ua/chornij-piar/>
3. Меєр Баррі. Індустрія розслідувань: як приватні шпигуни впливають на політику. Пер. Ольга Тильна. К.: Фабула, 2023. 264 с.
4. Приймич А. П. Методологія вивчення інфраструктури чорного піару в контексті політичного процесу. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2024. Вип. 50. С. 207–211.
5. Приймич А. Чорний піар у виборчих процесах сучасності. *Грані*. 2024. № 2. С. 109–115.
6. Серков О. Що потрібно знати про чорний піар: ознаки атаки, протидії та можливості чорного самопіару. URL: <https://prnews.io/uk/blog/chorniy-piar.html>
7. Суха Н. Хроніки виборчого трешу: чорний піар на службі політиків. URL: <https://vybory.pravda.com/articles/2024/08/29/7149721/>
8. Чекин Д. Негативні кампанії або чорний піар в Україні. Яскраві приклади негативних кампаній та їх вплив на репутацію. URL: <https://bomedia.com.ua/chpiar/>
9. Bates L. How to Win an Election: An Ancient Guide for Modern Politicians. URL: https://www.clubofrome.org/wpENCI_NewNarratives Dec2020_A4-v1-1
10. Coombs Timothy R. and Sherry L. Holladay The Hand book of Crisis Communication. Second Edition. NewYork: Wiley-Blacwell, 2022. 592 p.
11. Johnston C. Perspective and Guidance for a Time of Deep Discord: Why We See Such Extreme Social and Political Polarization – and What We Can Do About It. ICD Press, 2021. 194 p.
12. Robert Entman. Media and Politics: The Role of Media in the Political Process. URL: <https://labipt.com/approaches-to-the-definition-of-propaganda>
13. Rutherford A. Elements of Critical Thinking: A Fundamental Guide to Effective Decision Making, Deep Analysis, Intelligent Reasoning, and Independent Thinking. ARB Publications, 2023. 154 p.
14. Visvizi A., Lytras M. D. Politics and Technology in the Post-Truth Era. Emerald Publishing Limited, 2019. 477 p.

REFERENCES:

1. Halkevych, O., & Fedoriv, I. (2023). Khroniky chornoho piaru v Ukraïni. [Chronicles of Black PR in Ukraine]. Retrieved: <https://www.chesno.org/post/4843/>
2. Mankivska, V. (2024). Chornyj piar. Yak vin pratsyuje? [Black PR. How It Works?]. Retrieved: <https://tj.org.ua/chornij-piar/>
3. Meyer, B. (2023). Industriya rozsliduvan: yak pryvatni shpyguny vplyvayut' na polityku. Per. Olha Tyl'na. [The Investigation Industry: How Private Spies Influence Politics]. K.: Fabula, 264
4. Prymych, A. (2024). Metodolohiya vyvchennya infrastruktury chornoho piaru v konteksti politychnogo protsesu. [Methodology of Studying the Infrastructure of Black PR in the Context of the Political Process]. Aktyvni problemy filosofiyi ta sotsiolohiyi, 50, 207–211.

5. Prymych, A. (2024). Chornyj piar u vyborchkykh protsesakh suchasnosti. [Black PR in Modern Election Processes]. *Hraní*, 2, 109–115.
6. Serkov, O. (2024). Shcho potribno znaty pro chornyj piar: oznaky ataky, protydyi ta mozhlyvosti chornoho samopiaru. [What You Need to Know About Black PR: Signs of Attack, Counteraction, and the Possibilities of Black Self-PR]. Retrieved: <https://prnews.io/uk/blog/chorniy-piar.html>
7. Sukha, N. (2024). Khroniky vyborchogo tresu: chornyj piar na sluzhbi politykiv. [Chronicles of Electoral Trash: Black PR on the Service of Politicians]. Retrieved: <https://vybory.pravda.com/articles/2024/08/29/7149721/>
8. Chekin, D. (2022). Hehatyvni kampaniyi abo chornyj piar v Ukraini. Yaskravi pryklady hehatyvnykh kampaniy ta yikh vplyv na reputatsiyu. [Negative Campaigns or Black PR in Ukraine: Vivid Examples of Negative Campaigns and Their Impact on Reputation]. Retrieved: <https://bomedia.com.ua/chpiar/>
9. Bates, L. (2022). How to Win an Election: An Ancient Guide for Modern Politicians. Retrieved: https://www.clubofrome.org/wpENCI_NewNarratives-Dec2020_A4-v1-1
10. Coombs, T. R., & Sherry, L. H. (2022). The Handbook of Crisis Communication. Second Edition. New York: Wiley-Blackwell, 592
11. Johnston, C. (2021). Perspective and Guidance for a Time of Deep Discord: Why We See Such Extreme Social and Political Polarization – and What We Can Do About It. ICD Press, 194
12. Robert, E. (2023). Media and Politics: The Role of Media in the Political Process. Retrieved: <https://labipt.com/approaches-to-the-definition-of-propaganda>
13. Rutherford, A. (2023). Elements of Critical Thinking: A Fundamental Guide to Effective Decision Making, Deep Analysis, Intelligent Reasoning, and Independent Thinking. ARB Publications, 154
14. Visvizi, A., & Lytras, M. (2019). Politics and Technology in the Post-Truth Era. Emerald Publishing Limited, 477

Invisible black PR wars in the global political context

Tomakhiv Volodymyr Yaroslavovych

Ph.D., Associate Professor at the Serhiy Konoval Department of Political Science and Philosophy
Western Ukrainian National University
Lvivska str., 10, Ternopil, Ukraine
ORCID: 0009-0002-0527-2510

Prijmych Andriy Pavlovych

Postgraduate Student at the Serhiy Konoval Department of Political Science and Philosophy
Western Ukrainian National University
Lvivska str., 10, Ternopil, Ukraine
ORCID: 0009-0009-7566-1608

The article explores the invisible wars of black PR in the global political context. Black PR, as a tool for manipulating public opinion, is actively used to discredit political opponents, create negative images, and spread fake news that influences public perception of important political events. In today's era, when information spreads instantly through digital platforms and social networks, black PR has taken on new forms, allowing the manipulation of emotions and moods of large masses of people, altering the course of electoral campaigns and even international relations. In a globalized world, where international events have a direct impact on the political situation in individual countries, black PR becomes a powerful tool not only for manipulation on a national level but also for influencing global processes. Political leaders, states, and organizations use these tactics to achieve their strategic goals, including creating divisions in society, undermining stability, and shifting public opinion on the international stage. A particular threat is the use of social media, where fake news and manipulations spread extremely quickly and can significantly impact voters' moods. These manipulation methods often go unnoticed by the majority of the population, as they are carried out through indirect channels such as fake accounts, anonymous platforms, and so-called bots. They operate in the shadows, manipulating information and creating the illusion of support for certain political ideas or individuals. The consequences of such manipulations can be severe for democratic processes, as they undermine trust in governments, reduce political participation, and destroy social cohesion. Given these threats, combating black PR requires not only national efforts but also international cooperation. Creating effective mechanisms to detect fake news and manipulations, promoting media literacy among the population, and strengthening the accountability of social platforms are necessary steps in the fight against informational attacks.

Key words: black PR, invisible wars, globalization, political context, political technologies, fake news, media literacy.